

תוכן עניינים

3- מבוא

4- פרק 1: סקירת ספרות- עמ' 4

1.1 נשים בחברה הישראלית- עמ' 4

1.2 נשים כאימהות- עמ' 4

1.3 האם המזרחית- עמ' 7

1.4 ייצוג האישה והאם המזרחית בקולנוע- עמ' 8

11- פרק 2: ניתוח ייצוג האם בסרטים

2.1 היחסים עם הבעל והילדים- עמ' 11

2.2 אישה מול גופה ומיניותה- עמ' 22

2.3 אישה מול עבודה ופרנסה- עמ' 25

27- דיון ומסקנות

31- רשימת מקורות

מבוא

ענת פלגי-הקר (2005) מתארת את הבעייתיות שבהמשגת האם כסובייקט וכן על הפער הקיים בין מרכזיות דמותה של האם כאובייקט להיעדרותה כסובייקט. אותן תאוריות פסיכואנליטיות המנסות לעמוד על משמעות האימהות עבור האם, נוטות לציית למוסכמה של דיבור על האם מנקודת מבטם של ילדיה, עניין הנובע לטענתה מתוך קושי פסיכולוגי להכיר ב"חוב לאם", אשר אין באפשרותם של הילדים להשיבו, דבר המפעיל מנגנוני הגנה המביאים בסופו של דבר למחיקתה של האם ולהפיכתה ל"אי-מהות".

בעקבות פלגי הקר, עבודה זו תעסוק בייצוג האימהות בקולנוע הישראלי משנות התשעים ועד לשנות האלפיים ותבקש לבחון את אופן ייצוגם של הנשים בסרטים אלה כאימהות: "האם וכיצד הייצוגים של האימהות שחוזרות למקורותיהן בסרטים "שחור" (שמואל הספרי, 1994), "אנשים כתומים" (חנה אזולאי-הספרי, 2014) ו"תפוחים מן המדבר" (אריק לובצקי ומתי הררי, 2014) מעידים על השתנות מאישה-אובייקט לפרוטוגוניסט סובייקט?"

ראשית, תוצג סקירת ספרות שתעמוד על נשים בחברה הישראלית, נשים כאימהות, נשים מזרחיות כאימהות וייצוג האישה והאם המזרחית בקולנוע הישראלי. הפרק השני, ינתח את ייצוג האישה בשלושת הסרטים הנידונים על פי שלוש תמות מרכזיות- יחסיה של האם עם הבעל והילדים, מיניות וייצוג הגוף ופרנסה ועבודה. לבסוף, אדון לאור שאלת המחקר במשמעויות ניתוח ייצוג האם בשלושת הסרטים בהשוואה זה לזה ובזיקה לסקירת הספרות.

1. סקירת ספרות

1.1 נשים בחברה הישראלית

מחקרם של אנבלד וגוטליב (2013) מדגים כי משקלן של נשים במקצועות ובענפים הדורשים השכלה גבוהה גדל בתקופה הנסקרת, וכי רמת השכלתן עלתה במהלך השנים. יחד עם זאת, בחינת פערי השכר במהלך העשור מעלה כי אפליית הנשים לא הצטמצמה ואולי אף התרחבה בשוק העבודה. לפי גיא ומור (2006) תפיסת התפקידים המגדריים בקרב נשים בישראל נמצאה קשורה ברמת המסורתיות, כך ככל שנשים יהודיות וערביות הן דתיות יותר, הן היו נוטות יותר לדבוק בחלוקה המסורתית ופחות לתמוך באידיאולוגיה שוויונית וליברלית בהשוואה לנשים יהודיות וערביות חילוניות. יחד עם זאת, החוקרים (שם) טוענים שבישראל עדיין רווחת התפיסה כי הגבר הינו המפרנס המשפחתי בעוד שתפקידה של האישה לטפל במשפחה ולנהל את ענייני הבית. חלוקה זו של נטל העבודה גרמה לאי-שוויון ביו המינים, ליצירת סטריאוטיפים מגדריים לגבי תפקיד הנשים והגברים, וכן למצב של חוסר עצמאות, מחסור במקורות הפיננסיים לאישה והתנגדות ליציאת הנשים לעבודה.

1.2 נשים כאימהות

מעמדה של האישה כיוולדת נתפש כעובדה המכרעת ביותר בחייה. זהותה של האישה מוגדרת בשם כישורי הפריון שלה, ובשונה מהגבר, המשימות ה"אמיתיות" של הנשיות הבוגרת מסתכמות בנישואין ובלידה. נשים מצוות שלא לחרוג מהאימהות (ריץ', 2002). ריץ' (שם) טוענת כי הפוטנציאל הגופני לאימהות מבוסס על שתי תפישות דיכוטומיות- האחת היא שגוף האישה אינו טהור, הוא מושחת, מקום של הפרשות, דימום והאחרת היא שהאישה היא מיטיבה, קדושה, טהורה, א-מינית ומטפחת. מתוך הפוטנציאל בין השניים נתפשת האישה כך באופן בינארי- כטובה או כרעה, כפורה או כעקרה, כטהורה או טמאה, כאימהית או מינית.

דה-בובאר (1949) טוענת כי אהבת אם אינה תכונה טבעית, והיא קשורה באפיונים פסיכואנליטיים וחברתיים של האישה-האם. יתרה מכך, התפיסה והמוסד הפטריארכליים שהינם הבסיס למרבית המערכות החברתיות והפוליטיות מנצלים את כוחם על מנת לשלוט בנשים בכלל ובאימהות בפרט.
גם